

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 1, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

One year	\$ 7.00	Postage paid	\$ 7.00
Six months	\$ 3.75	Per copy	\$ 0.10
Three months	\$ 2.00	Per copy	\$ 0.10
Friday's issue (with Ukrainian Weekly)			
One year	\$ 2.00	Per copy	\$ 0.10
Six months	\$ 1.25	Per copy	\$ 0.10
Foreign and Jersey City Rates:			
One year	\$10.00	Per copy	\$ 0.10
Six months	\$ 5.00	Per copy	\$ 0.10
Three months	\$ 2.75	Per copy	\$ 0.10

За оголошення редакції не відповідає.
За кожну зміну адрес виставляється 10 центів.
Лекція "Свобода" виступає в лекції Л. С. Савана: Вільне 4-1018.
Адреса: "СВОВОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

FOURTH OF JULY

Коли наші в білі, усі національні свята, патріотичні обходи, набувають більшого значення, стають змістовнішими, серйознішими й торжественнішими. В таких випадках кожний дорослий краєві вчухає велику повагу і великі діла тих, що колись у давнині кляли серед важких відносин підданців піра краєві будувати наші.

Тому і сьогоднішнє Свято Незалежності, славнозвісний „Форт оф Джайлз“, набуває на особливу привабливість, бо жинемо в таких часах, які примусять нас серйозно думати.

Одно є певне: що здобуто у зв'язку з Четвертим Липнем 1776 року під оглядом територіального визволення, державно-американської незалежності, покищо забезпечене цілковито. Як відомо, Декларація Незалежності була поперта довгими роками затишної боротьби. І щойно та боротьба закінчилася, що положено на папір у Філадельфії 4 липня 1776 року, а це було виразом думок і серця тих делегатів, котрі дня 2 липня 1776 року таку декларацію на Контиентальний Конгрес ухвалили. По тій декларації, як проголошено а часі, коли на американській землі стояли англійські війська, а американські пристані були в руках англійської флотії, треба було американському народові пережити всі ті переклади, які переживав кожний народ, котрий піддається проти свого окупатора. Треба було стерпіти страшний корупцію у своїх власних нутрі, треба було до останку боротися з власною угодовною партією, яка в часі, коли одні гинули на фронті, накладала з ворогом і ще вважала своїм патріотичним обов'язком шпійнувати і доносити на своїх власних братів британським генералам, висланним англійського короля. І треба було Вашингтонові, котрого Англія вважала злочоту малою не „бандитом“—бунтівником, уміти з погородою гадати на титул „ексцеленції“, який йому англійський уряд і англійські генерали давали, коли він зумів їх війська побибати. І треба було вміти відомитися від переговорів про „примирення“ з королівськими відпущниками навіть тоді, коли лямоня фронт, коли не було з ким ні з чим ставити опір. Щойно з тієї незомовної постави і з тих жертв зродилася велика американська державна незалежність.

Згадуючи сьогодні за неї, треба хіба пожелати тим, що тепер користуються тою державною незалежністю, щоби вони мали тусаму силу й відвагу підчас теперішньої економічної катастрофи, як мали бігати краю, коли боролися за політичну незалежність. Теперішній момент новий небезпеки вимагає тем великого розуму і великої посивости, щоб забезпечити країну можливість дальшого розвитку на економічній і соціальній полі. Це тем час великої боротьби, тим небезпечніший, що ворог є в самій середині.

ГІТЛЕР І МУСОЛІНІ

(Зустріч у Венеції).

Зустріч двох диктаторів, що безпечною рішучістю до того жих до десяти мільйонів життів, безосередно від них буденних, без сумніву не є буденним явищем. Кожна ж людина відчуває, що й у моменті мало не повного розкриття конфронтації між двома диктаторами, що розкриття їх нахилився на чорних бровнях і накопичених горизонтів, — набрав вагу значення справжньої історичної події.

Ініціати, як відомо, виходила з боку Гітлера. Німеччина на раз побачила себе цілковито ізольованою і оточеною зі всіх боків колом приятелів та союзників Франції. Недавнє визнання Світів з боку урядів Малої Антанти та приязні відносини, що встановилися між Францією й Світами, примусили Гітлера шукати, де тільки можливо, бодалі моральної підтримки. Ціаком ясно, що перш за все Німеччина мусіла звернутися до Італії, з якою її ідеологія спільність (при всіх ідеологічних розходженнях) національно-соціалістичної та фашистської доктрини. Бува, коли відносини між фашистською Італією та націонал-соціалістичною Німеччиною були навіть дуже серйозні. Фашисти дивилися на Гітлера як на своїх братів по зброї проти демократичного та соціалістичного світу. Націонал-соціалістичні не вгадали називати фашистів своїми ідеологічними попередниками та вчителями. Але ця іділя тривала не дуже довго. Між двома побратимами станула проблема Австрії. Для Німеччини проблема Австрії полягала в необхідності перешкодити зrealizacii ідеї німецької соборності, небезпечної з огляду на впливи, які могла би мати величезна соборна Німеччина на Балканах і на сході Європи, та в багаті „затримати в наду-нальській [Європі] рівновагу між всіма спадкоємцями бувшої австро-угорської імперії.

Інтереси Німеччини й Італії на цьому пункті були на істотному протилежні, що наду-нальська Італіяська приязнь була помітно зменшена, а Італія почала й собі наближати до Франції.

Побачення, яке відбулося в дні 14 і 15 червня в Венеції, мало навести німецько-італійські відносини, а що направила на не могла відбуватися без порушення в австрійській справі, то Німеччина, як видається, з офіційною комунікацією, мусіла відомитися — бодалі тимчасово — від ідеї Антанти та принахити, що незалежність Австрії є необхідною для миру й рівноваги Європи. В зв'язку з тим Гітлер обіцяв зробити все можливе, щоби терористична акція націонал-соціалістів була припинена.

Як бачимо, Німеччина, — а внаслідок — Гітлер, пішла на дуже значну принципову вагу поступки. Щож вона за них отримала? Проте з офіційною комунікацією годі доводитися. Диктатори не мають потреби складати справоздань. Вони мають повну владу і говорять лише те і тому, кому самі заважають. Отже покищо диктатори на цьому пункті залишилися досить дискретні. Мусоліні, що правда, вголос на площі св. Марка у Венеції промову, в котрій проголосив „Італією і цьому світу, що Гітлер і він зійшлися в Венеції на тому, щоби оддати завдяку інспекції і так званому „атмосфері“ захмарного світа від Далекого Сходу до Далекого Заходу. Вони зійшлися, наприклад, лише для того, щоби спробувати розвинути ті хмарні, які оточують політичну „оборі“. Але хіба в цих загальних фразах можна знайти якийсь конкретний зміст?

Трохи більше його в наступній фразі: „Ми прийшли до того висновку, що перед всіма європейськими народами стоїть страшна альтернатива: або ми знайдемо мінімум політичної єдності, мінімум економічного співробітництва та морального взаєморозуміння, або доля Європи буде невіддільно приречена“.

В цих словах Мусоліні віднаходить набагато йому тепер ідеї необхідності міжконтинентальної політики. На думку Мусоліні, ціла Європа є однією загрозеною з одного боку розвитком американського капіталізму, а з другого боку японського імперіалізму.

імперіалізму та взагалі про-буванням до політичного й економічного життя ризиків колоризованих народів Азії й Африки.

Особливу вагу надають Італії зростови японського імперіалізму.

Більшість Європеїв, — в наш часі, — вірили в те, що розвій японського імперіалізму приведе до неминучого конфлікту між Японією й світовим Союзом, — і цей конфлікт з одного боку може відповісти знесилити Японію, а з другого боку спричинити до розвалу соціалістичного Союзу і звільнення України. Та в останніх часах починає зростати думка, що японська акція супроти Союзу є лише диверсійною акцією, і що Японія, не в меншій мірі як Світи, зробить все можливе, щоби недопустити до здійснення воєнного конфлікту з Росією, яка кожному хвилину мала би можливість знищити японський життєвий ваги центри, як Токіо, Йокіогама й інші, що віддалені від соціалістичної бази на яких ді-три години літакового рейсу, тимчасово, як японські літаки не мають можливості вразити московських життєвих центрів.

Тут починає панувати думка, що Японія в дійсності змиряють на Філіппінських островах, а потім на Борнео, Яву й інші острови, що ведуть одним великим мостом безпосередньо до Австралії. Ось де лежить справжній шлях японського імперіалізму. Досить поглянути на мапу, щоби зрозуміти відразу, що Америка, віддалена від Філіппінських островів низкою Фортіфікованих Маринських та Каролінських островів, які знаходилися вже в руках Японії, ніколи не мала би можливості їх оборонити і навіть прості до них відступити. І так, коли жби Європа залишилася й далі роздільною, наприклад, як і Голландія змогла би оборонити свої колоніальні володіння від дальшого наступу Японії, яка знайшла би наступним чином на Філіппінських островах та в Голландській Індії нечеперні припаси так потрібних їй як і Європі сировини.

Нема сумніву, що в багатьох краях між Гітлером і Мусоліні всі ці питання були зачеплені й Мусоліні певно (як га-

дають й італійські часописи, в цій справі, мабуть, поінформовані), радий Гітлерові відмітити свою політику щодо Росії та шукати з нею порозуміння, щоби з одного боку захищати в той спосіб інтереси Франції, а з другого боку не тішити себе надією соціалістично-японського конфлікту.

На зустрічі у Венеції розмови між Гітлером і Мусоліні закінчилися, — наприклад, офіційний „комунікат“ подає, що вони продовжуватимуться. І не вказує, що між Німеччиною й Італією встановилися деяке дружнє співробітництво, скероване, очевидно, проти політичних блоків, яку так успішно провадить Франція, і яка загро-

жує, однаково як Німеччині, так і Італії.

Чи було зачеплене в тих розмовах і українське питання?

Можна в тому сумніватися. І Мусоліні й Гітлер є обидва реальні політики, які рахують лише з організованою силою. Такої на Україні вони ще не бачать. А коли побачать, то певно з нею рахуватимуться.

А покищо, як тут запевняють, від півночі Італії, Німеччина намагається налагодити свої відносини з Росією в більш приязній формі. Та все те так третяє, як бульба на воді.

Евген Ошаківський.
Рим.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ У БЕРЛІНІ

(УП) Український Музей в Празі повстав завдяки співпраці управ багатьох українських таборів в Чехословаччині та різних інститутів і товариств. Український музей в Берліні повстав завдяки праці кількох осіб, а української колонії в Берліні, а основою його стали історичні вартості фотографій з українського життя, збірка пресового матеріалу про Україну та деякі матеріали, що з воєнних часів, що мабуть для будучих поколінь мають яку вартість. На протязі двох років повстала з тих нібито незначних початків солідна збірка матеріалів, яка відзеркалює здебільшого як з одного боку українське життя в Німеччині так з другого розвій поглядів на українську справу в Німеччині.

В історичному відділі знаходиться цілий ряд старих краєвидів України, виданих давніми часами німецькими картографами, як Гоман, Вайгаль, Вільд і інші. На окрему увагу заслуговує фотографічна відбітка одної краєвиди України, виконаною рукою на спеціальне доручення Великого Кур'єрста. Її оригінал знаходиться в відділі краєвидів пруської державної бібліотеки. Ця збірка краєвидів з 17 та 18 століть вказує, яку роль відігравала українська справа в тому часі. З моментом окупації України Москвитини опинилися забути навіть сама назва України. Різні гравюри україн-

ських гетьманів та різних важливіх подій, частинно в оригіналах, а частинно як фотографічні знімки в отриманні з образами народної пісні тих часів дають уяву про тодішнє народне життя України. Видання німецького перекладу хроніки Нестора (1774) та історія України, опрацьована вченим Енгельсом (179 і), вказують на те, що Німці в той час бачили основною завданням студії історії України, як тепер.

Воєнно-історичний відділ обіймає велику збірку фотографій та образів з часів війни світової й української (нікони оригінали образів Перфеского, дальші різні наметкові предмети з війни, різні карти і шкартці і т. п.).

Поєвнені українські війська відзеркалюються в відділі різних закінків, політичних, громадських, релігійних, прощених, різні статистичні зведення, багато образів українських видних діячів. Українське народне мистецтво крім витинанок, вишивок (кілька штук) має ще й різні та зокрема образи українських майстрів з воєнних часів з таборів полонених.

Відділ преси обіймає майже всі українські видання нових поєвнених часів, з яких деякі вже належать до рідкощастя на книжковому ринку. На особливу увагу заслуговує збірка пресових матеріалів про Україну з чужої преси різних мов і то з часів воєнних і поєвнених. Май ішмиши в цьому відділі, знаходиться впорядкована збірка всіх лише можливих пресових вісток в німецькій мові з часу від замордування Головного Отамана С. Петлюри до закінчення процесу над вбивством в Парижі. В відділі бібліотеки знаходяться великі кількості різних видань про Україну й різних чужих мовах цього світу. Також є там деякі матеріали з бувшого українського посольства в Берліні, які вдалося врятувати перед большевиками.

Музей в загальному вражає дуже багато цінного для будучини матеріалу, який він зовсім пропав. По відсутві він значно менший від музею в Празі, однак його вартість підвищується тим, що він крім історії дає відвідувачам повний огляд і теперішнього народного життя.

НА ОРКЕСТРУ

(Імпр., скрипка, валторна, саксофон, перший і другий тромбон, труба, чело і бубен).

ВІЗАНКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ
Заручення ПОСНЕ СІНГЕР.

Число I. \$1.50
Число II. \$1.00
Число III. \$0.80

ДЛЯ СКІПКИ І П'ЯНА:
Число I. \$0.65
Число II. \$0.50
Число III. \$0.40

Український Народний Музей для скіпки і п'яна \$0.50
Замовлення разом з наклеєними листами до: СВОБОДА.

Р. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Г. Крашанко.

СКУПІЙ ДЯДЬКО

(Історичне оповідання).

4)

На порозі показав той у брудних кожусі, що вже раз вийшов був. Гість, борючись, як мій, перш сховавши, як підходив до мурованки. Той у кожусі, то щезав у хаті, то знов ставав на порозі. Нарешті сказав:

— Пана нема дома! Нема дома!

Гість розсміявся сумно і сказав:

— Пана Рогач, сєк ви самі! Кожухом сховався і знов вийшов. Прихлав долоню до очей і відповів:

— Не маю чести знати!

— Не знаєте мене? Ми у Львові бачилися. Пригадайте собі.

— Де? Коли се було? У Львові?

— Тому пару днів. Ви казали мені писати до Материни. Я волею сам прийти.

— Хто такій? Що ви за один?

— Нестор... Рогач.

— Кожий може сказати так. А хоч би й так, то що з того?

— Ви казали мені прийти.

— Я? Співоси вам!

— Пригадайте собі.

Старий прихизувався і устатив став рухати, наче би щось перекопував.

— То що з того? Ти не хотів мене, коли я просив. Прийшла коза до воза. Тепер я тебе не потрібую. Сам бачиш, яка тут нудна Га! Що?

Нестор глянув на нього, поклався і вже відвернувся, щоби відійти. Старий за ним повів очима і крикнув:

— Стій, хлопче! Зажди троха. У мене в кімнаті йде пале-но. Та на комин пригнесту трісок. Ходи, бодай загнесту з дороги. Ходи!

— Коня треба десь примістити, — сказав Нестор.

— Як хлопцеві знайде місце, то примістить. Ходи!

Дуже нехарним синям увійшли до кімнати. Вікна були так замарані й замасковані, що в біду дину в кімнаті панувала суєр. Стіл був з дошок, лежав вигибленим, накрив-тий втертим килимом з побибленими краями. При столі і під стільцями було пару стільчиків. В тім шкарі, що-лись помішалося на сніжно. Вистиглий комин повний був

попелу і сміття. В однім куті лежала купа ріпи, покрита соломом. Від неї бив у ніс сильний смід.

— Сідай, голубчику, сідай! — промовив Даміан Рогач. — Тут таки затишніше як на порозі. Я тепла не годин стерпів. Відвій і від нього хору-ту. Ти задала, любчику?

— Від Задирку.

— Шмат дороги! А куди?

— Я гадав, що до Материни. Старий зтихнув.

— Щож ти тут робив би, любчику? Ти, бачу, слабосильний, ніжний. Привик до тепла, до горької їди, до смачного, до м'яса. У мене біда. Жию хлібом і водою. Ще й піст тебе.

Не було що балакати зі старим, котрий гося сєрваував очима. Гість мовчав. Старий зачав наново:

— Що правда, мені до паперів придалася би поміч. Та у мене робота й життя тяжке. Іншакне важко придбати спявнені, голубчику мій. Чоловік спусється, мійко.

Нестор дала мовчав. Увійшла стара служниця, образ крайньої нужди. Несла оберт трісок і спитала:

— Де запалили?

— Старий хвилю подумав і відповів:

— Нехай буде погуду.

Присівши при комині і став розпалювати. Тріски давали багато диму. Дим з зеленого комина звернувся на кімнату.

Стало ще темніше і до того душно.

— То пусте, голубчику, — сказав старий. — То пройде. Здорово. Хлопці все в дім вийшли. Не бачу і тому в них така сила.

Покі стара була в кімнаті, старий сидів тихо. Аб коли блиснув одинокий баж, дусувачи дверми, вийшла, старий, зігнувшись, зачав наново:

— Щож ти, голубчику, думаєш зробити з собою?

— Ще не знаю, — відповів Нестор. — Гадаю приречитися десь до якогось війська.

Знов мовчав. Нестор зачав на себе бурку, бо в кімнаті було зимно. Туманіючи, дивився на огонь в кімнаті. Старий приривав його. По хвилі спитав:

— Ти пишеш, голубчику?

— Пишу. По нашому, по польськи і по латинськи. Мене два вийшли і два роки був у школі...

— А право знаєш? Бодай троха...

— Лише стільки, що наслухався, коли інші балакали про процеси.

— Не святі горшки ліплять. Я також не знав ні троха. Тепер конституцію знаю напам'ять, статут і пруську коректуру. Коби лиш одинок, любчику...

— То охоти не маю! — сказав тієї горької.

Старий став устатив щось довго перекопувати. Потому

сказав:

— Я тобі щось скажу, голубчику. Тебе до війська шлю.

Мені було би жалі, як би тебе Турки вбили. Бо ти таки правий Рогач. Посиди тут у мене. Таки для відпочинку. Де-коли, щоби не надумувати, перешли мені децю. Деколи пройдеши. Сті... ну, істї!

— Як же dokonче треба, то й кажука ячмінна знайдеться. Гадаю, що найздоровіший розвиток хліб. Вола, в мой керничі кака, якої нема в цілїм світі. Пеш, і не відістане. Побачиш, як вона тебе оживить. Всі напикни чорта варті. Вола, то божий напик.

Нестор, задуманий, не відповідав нічого.

— Одна кімната стоїть порожня. Ходи, покажу тобі.

Вийшли до темних сіней. З неї незачинені двері вели до кімнати з одним вікном, такої нехарної як перша. Під стільцями стояв голій тапчан. Коло його стільчик і якийсь череп. В куті біл без дверця, підлога, відала холодом. Підлога ще не була. Щойно треба було вимстити цього, яка лежала на купі коло лєчи.

Коли Нестор приривав свій панський стільчик, йому пригалався турецька неволя. Він нагадав собі, що гірше як там, коли було не буде. Коби лише вийти було не притягнутися, тохким голодом сказав Рогачеві, що лишиться тут. Старому заіскрилася очі і він сказав:

— Я тобі, любчику, не обіцяю нічого. Добре затиш собі. Та дах над головою булеш мати і мене добре серце. З тобою нарівню буду дитини моєю.

Що і бідний, сам бачиш.

Нестор відповів, що нічого не жалде і попросив, щоби йому принесли кашку, яку він лишився приторочений до кувальки. Старий вийшов. Нестор став ще раз роззиратися по кімнаті, щоби розміркувати, що й випорядити собі. До чого пізніше зяється, сам не знав. Коли се роззирався, старий знов прийшов і каже:

— Ще одинок, голубчику. Я забув сказати тобі про одинок. дуже важке. Я побожний і Голосла Бога хвалю. І ти, любчику, заходи до церкв помішлятися. Та на повітряно ні!

Хто зі мною жинє, той до нашого пароху не говорить! Ні! Мого ворога, того поганяй під церкву, як він в ризах, шпану.

Пока сим не маю в нім нічого спільного. Се застерігаю собі: на повітряно не ходи!

Нестор здивувався і спитав:

— То ви забороняєте мені робити знайомаства? Сєк була би неволя гірша від турецької!

Старий сказав руки:

— Любчику! Голубчику! Не бороню, тільки перестерегаю. То поганяй під папу, під сукні, синіра, душпирі. Боюсь його і тебе перестерегаю.

(Далі буде).

Шотляндець пішов із жінкою до зубного лікаря. Лікар сказав, що два зуби жінка повинна була вирвати собі ще в тому рік.

— Так! — зрадів Шотляндець — то вирвіть ті два зуби, однак рахунок нічим мені не погрожувати.

— Ой, так! — сказала жінка, — моя жінка тоді була ще в тому році.